

Behaviorismus I. Základní principy a teorie

Behaviour = Vnější porovnatelné procesy. Přistupuje k osobnosti a jejím projevům z hlediska teorie učení- kořeny mají v americkém prostředí přelomu 19. a 20. století

Reflexologie – paralelní směr v Rusku, I.P. Pavlov

Podmiňování, reflexy – princip podmíněného a nepodmíněného reflexu. S-R teorie.

Osobnost je pojímána jako zkušenostmi akumulovaná sada naučených vzorců chování.

KRITIKA:

2. SVĚTOVÁ VÁLKA !!!

SOCIÁLNÍ EXPERIMENTY !

ETNOGRAFICKÝ PŘÍSTUP ! (CHYBÍ kontext) SOCIÁLNÍ INŽENÝRSTVÍ

Největší impakt **v pedagogice**: teorie trestů a odměn, posilování učení, hodnocení, stres x prostředí = vliv na učení

Metody: experimenty, pozorování, sociální experimenty

V historii 2 základní varianty směru:

- **fáze „klasického behaviorismu“:**
 - usiluje o odhalení „atomu chování
 - vytlačuje pojem osobnost z psychologie
 - metodologií je experiment
 - atomismus – psychický (podmíněný) reflex jako fundamentální základ „atom“ obsažený ve všech formách chování
 - experimentalismus – celý vztah mezi jedincem a prostředím je redukován na vztah mezi podnětem (stimulus) a odpovědí (response)
 - umělost – vylučují se nežádoucí proměnné – práce v laboratoři na laboratorních živočiších
 - J. B. Watson
- **kvalitativní přestavba výchozí koncepce behaviorismu (neobehaviorismus):**
 - pochopení a vysvětlení „středního článku“ (organismu, osobnosti)
 - studium chování v ekologicky adekvátních souvislostech
 - respektování rozdílu mezi zvířetem a lidskou bytostí
 - synchronismus – způsoby existence a systémy hodnot druhově příznačné pro člověka
 - strukturnost – studium smysluplných bloků interakčních systémů
 - naturismus – systematické pozorování živočichů v jejich přirozeném prostředí, vstupují postupy modelování i simulování reality, studium účinků frustrace či deprivace
 - základní tezí - jednota člověka s okolní přírodou
 - E. C. Tolman, N. Miller, C. L. Hull, J. Dollard, C. Pribram, B. F. Skinner
 -

James Broadus Watson (1878-1958) – osobnost v pojetí klasického behaviorismu

- chování popisuje jako odpověď na **podněty z prostředí**
- za nepodmíněné a nenaučené pokládá pouze 3 odezvy: strach, lásku, vztek
- zakladatel a vůdčí představitel klasického behaviorismu
- přírodovědné uvažování, snaha přeměnit **psychologii na přírodní vědu**
- nitro organismu pozorovat nelze, je v chování zastoupeno:
 - strukturami, které jsou organismu vlastní
 - zvyky, které jsou výsledkem zkušenosti
- **člověk** je mechanismus, jehož činnost, stejně jako individuální zvláštnosti vývoje, jsou určeny obsahem prostředí, ve kterém žije, lze u něj rozlišit **2 úrovně**:
vrozenou – fyziologické vlastnosti organismu, nepodmíněné reflexní povahy

získanou – nové jednotky chování vzniklé na podmíněně reflexním základě

- osobnost je produktem soustavy zvyků;- nejvyšším vývojovým cílem osobnosti je dospět k takové soustavě zvyků, která umožňuje účinně se přizpůsobovat okolí, zabezpečuje mu přežití

Burrhus Frederic Skinner (1904-1990) – osobnost v radikálním behaviorismu

- v jeho analýze chování není místa pro vnitřní determinanty -ignoruje osobnost, ignoruje vnitřní poznávací činnost,- jeho přístup k osobnosti je výrazně „anti-teoretický“, má za to, že abstraktní teorie jsou zcela zbytečné, „black box“

- vymezuje **operantní podmiňování** (proto také někdy „operantní behaviorismus“) – spontánně vzniklý výsledek aktivních pokusů o adaptaci

- systém nahodilých pokusů a omylů pokládá za základní repertoár záměrného chování živočicha

Pojmy k zapamatování: Skinnerův box, posilnění (negativníxpozitivní,primární x sekundární)- vyhasínání, shaping, pověřivé chování, generalizace a diskriminace, technika zaplavení

Clark Leonard Hull (1884-1952) – neobehaviorismus

- doplnil behaviorální metodologii o matematicko deduktivní systém důsledného uvažování souvislostí, prosazujících se v chování

- za základní determinantu chování považuje **pud** (drive):pud vyvolává aktivitu organismu, jeho chování,na síle puzení závisí síla reakce („potenciál reakce“),povaha puzení určuje charakter chování objektivně testovatelná komponenta celkového aktu chování- navazují na něj např. Cattell, Guilford, Eysenck

- schéma: $R = f(S, O)$ (chování je funkcí situace a organismu)

Dollard a Miller (neo) -důraz kladou na proces učení, ne na jeho výsledek (předchůdci kognitivní psychologie)

Struktura osobnosti – návyky – Osobnost je soubor návyků (zvyků)

Motivace – reflexy, vrozená hierarchie reakcí, **primární (bolest, hlad) a sekundární pudy (úzkost)**, pokusy s krysami a bzučákem

Klíč – podnět, který determinuje přesnou povahu reakce, řetězení myšlenek, jazyk a jazykové podněty (vysvětluje vyšší duševní procesy)

Nevědomí – učíme se vytlačovat špatné vzorce, nahrazujeme novými; nemá jen tabuizovaný obsah!!

KBT – behaviorální terapie, Joseph Wolpe (1915) - systematická desenzitivace, hierarchie úzkosti Fobie

Hodnocení: Účinnost x versus trvalost KBT

Zdroje a odkazy:

PAVLOV:

<https://www.youtube.com/watch?v=NzBDScsHL44>

O BEHAVIORISMU:

<https://www.youtube.com/watch?v=HCCIkEk4WaE>

Anglicky:

<https://www.youtube.com/watch?v=xvVaTy8mQrg>

<https://www.youtube.com/watch?v=9hBfnXACsOI>

SKINNER

<https://www.youtube.com/watch?v=D-RS80DVvrg>

Literatura: O. Mikšík: Psychologické teorie osobnosti !!!

